

GroenLinks, partij van de toekomst

In 1990 ontstond GroenLinks uit vier partijen die samen vonden dat groene politiek een sterke partij nodig heeft. Gebaseerd op een linkse vrijheidslievende traditie hebben we maatschappelijke wortels in de milieubeweging, de protesten tegen kernenergie, de vredesbeweging, de vakbeweging, progressieve religieuze groeperingen, het feminisme en de strijd voor homo-emancipatie.

In het programma van uitgangspunten uit 1992 staat dat we 'niet één leidende ideologie of maatschappijtheorie hebben, maar wel enkele idealen'. Nu de partij volwassen is geworden, geldt dat nog steeds. Groene waarden en de kwaliteit van leven zijn voor ons onlosmakelijk verbonden met sociale rechtvaardigheid. We staan voor emancipatie en individuele ontplooiing, voor pluriformiteit van leefstijlen en culturen, voor gemeenschapszin tussen burgers en onderlinge solidariteit, voor democratisering van politiek, arbeidsverhoudingen en maatschappelijke instellingen, voor mondiale solidariteit met mensen die in de verdrukking zitten. Ons hart is groen en het zit links.

GroenLinks maakt deel uit van een wereldwijde groene politieke beweging, in Europa samenwerkend in de Europese Groene Partij. Het ontstaan van groene partijen in Europa past in een lange trend van maatschappelijke veranderingen. Bij die trend horen globalisering en migratie, individualisering en een verschuiving in de waarden die mensen belangrijk vinden. Naast klassieke sociaal-economische waarden, zoals inkomensherverdeling en werkgelegenheid, zijn voor veel mensen de zorg voor milieu en natuur, zelfbeschikking, emancipatie en gelijke rechten ook belangrijk geworden. Dat biedt GroenLinks kansen om onze idealen dichterbij te brengen. Juist onze antwoorden zijn nodig voor de nieuwe grote maatschappelijke problemen in de wereld en dichtbij huis: de opwarming van de aarde, teveel mensen die langs de kant van de arbeidsmarkt staan, culturele botsingen en wantrouwen in de democratie.

Wij hebben in korte tijd veel bestuurlijke ervaring opgedaan. Zo'n honderd wethouders en gedeputeerden laten zien dat we concrete politieke ideeën hebben die

we met maatschappelijke organisaties en bedrijven als bondgenoot in de politieke arena kunnen realiseren. Wij zijn klaar voor de volgende stap en willen onze ideeën ook op landelijk niveau in de praktijk brengen. De sociale kwestie uit de vorige eeuw betrof de eerlijke verdeling van werk en inkomen; de zorg voor het milieu is daar bijgekomen. In een tijdperk waarin economie en ecologie om scherpe keuzen vragen om de kwaliteit van ons leven te verhogen, claimen we als groene politici een plek in het centrum van de politiek.

Ver weg is dichtbij

Wij zijn groen

De andere kant van de wereld is dichtbij. Voor iedereen. Die zien we op onze tv of de pc. Zoals de andere kant van de wereld ons volgt. We chatten, bellen en sms-en met vrienden of familie ver weg. De hoeveelheid geld die we overmaken naar familie in arme landen is veel groter dan de officiële ontwikkelingshulp van overheden. Met internet onderhouden we allerlei netwerken, voor ons plezier of omdat we met anderen in de wereld een doel delen. Maatschappelijke organisaties organiseren zich internationaal. Globalisering is niet alleen een abstracte aangelegenheid van regeringen of grote bedrijven, het is vooral een proces van onderop.

De groei van de internationale handel is ongekend. Alles wordt overal gemaakt, informatie is wereldwijd beschikbaar en je kunt alles overal kopen. Dat heeft honderden miljoenen wereldburgers verlost uit uitzichtloze armoede. Voor het eerst in de geschiedenis beschikken we over voldoende middelen en kennis om radicaal een einde te maken aan de armoede van 1 miljard mensen. De keerzijde is de wereldwijd oprukkende cultuur van consumentisme die een te groot beslag legt op schaarse natuurlijke hulpbronnen, die de biodiversiteit aantast en die leidt tot opwarming van de aarde. Vooral de allerarmsten in de wereld zullen het slachtoffer worden van de gevolgen van klimaatverandering: overstromingen, orkanen, droogtes.

Internationale samenwerking, waarbij Europa het voortouw neemt, is onontbeerlijk om de groene groei en de welvaart eerlijk te verdelen. Dat betekent dat ontwikkelingslanden veel meer dan nu de beschikking krijgen over westerse kennis en technologie, dat we arme landen toegang verschaffen tot onze markten, dat we maatschappelijk verantwoorde investeringen stimuleren en dat we steun geven bij de opbouw van onderwijs en gezondheidszorg. We moeten eerlijke prijzen betalen voor energie, grondstoffen en voedsel en voor de bescherming van kwetsbare gebieden als het tropisch regenwoud. Wij staan voor een rechtvaardige globalisering die duurzaamheid en kwaliteit voorop stelt. Iedere wereldburger heeft recht op een evenredig aandeel in de schaarse natuurlijke hulpbronnen, nu en in de toekomst. Alleen zo worden ecologische duurzaamheid en sociale rechtvaardigheid met elkaar verbonden.

1. GroenLinks staat voor ecologische duurzaamheid en sociale rechtvaardigheid. Deze betekent dat iedere wereldburger recht heeft op een evenredig aandeel in de schaarse natuurlijke hulpbronnen, nu en in de toekomst.

Groen gaat ook over dichtbij. Groen is een mooiere kleur in onze omgeving dan het grijs van asfalt en beton. Wij willen zuinig zijn op onze leefomgeving. Het is prettig leven als er in de drukke stad voldoende parken en speelplaatsen zijn voor kinderen. Het is waardevol dat we kunnen ontspannen in de mooie natuurgebieden in ons land. Gezond eten, fijn wonen en schone lucht horen bij het goede leven. Groen is een waarde waarvan we in ons eigen leven allemaal het belang zien. Het is een waarde die onder druk staat. We zien het asfalt oprukken. We hebben last van het lawaai van vliegtuigen. De lucht is vies en ongezond.

Groene politiek is geen blauwdruk voor een maatschappij, maar een ontwikkeling die ecologische, sociale en economische kwesties in balans brengt. Wij zijn niet gelukkig met het huidige economische groeimodel. Het bruto nationaal product zegt weinig over het welzijn van mensen. Het geluk en de kwaliteit van het leven hangen veel meer af van de verhouding van mensen tot hun medemensen en hun leefomgeving dan van de omvang van de economische groei. Groene politiek kiest voor een ontwikkeling die voorziet in de economische en sociale behoeften van de huidige generatie van wereldburgers zonder dat dit ten koste gaat van de mogelijkheden van

toekomstige generaties.

Herstel van het ecologisch evenwicht en een eerlijke verdeling van de ruimte en de rijkdommen die natuur en milieu ons bieden, vereisen een omslag in productie en consumptie: andere landbouw, milieuvriendelijke mobiliteit, duurzame energieproductie. De politiek dient die omslag mogelijk te maken door grenzen te stellen aan de markt, maar ook door de voorwaarden te scheppen voor groene investeringen en innovatie. Groene politiek vraagt wat van ons allemaal. Door groene belastingen wordt energie uit olie, gas en kolen duurder. Zuinig zijn met de ruimte op de aarde, betekent ook dat we minder vlees moeten eten.

2. GroenLinks kiest voor het welzijn en het geluk van mensen boven strikte economische groei gemeten in euro's. De balans tussen economie, sociale rechtvaardigheid en duurzame ontwikkeling vraagt om scherpe politieke keuzes voor biologische landbouw, milieuvriendelijke mobiliteit en duurzame energieproductie.

Groene politiek is niet alleen een zaak van de overheid. Naast overheden dragen maatschappelijke organisaties, bedrijven en universiteiten bij aan een dergelijke omslag. Elke individuele burger heeft bovendien een eigen verantwoordelijkheid: door wat je eet en aanschaft, door wat je doet en laat, beslis je mee over onze gezamenlijke toekomst. Talloze mensen, organisaties en bedrijven hebben goede ideeën om een groene en vitale economie dichterbij te brengen. Zij hebben last van een overheid zonder visie. Wij willen een overheid die mensen, bedrijven en maatschappelijke organisaties ondersteunt bij hun streven naar een duurzame economie. Om het draagvlak voor groene politiek te vergroten, willen wij als politieke partij hun bondgenoot zijn.

3. GroenLinks staat als politieke partij voor een groene en vitale ontwikkeling van de economie. GroenLinks wil zich als open partij laten inspireren door onze kiezers, bedrijven en organisaties die voor hetzelfde ideaal staan. Zij vinden in onze partij een bondgenoot.

Wij zijn sociaal

We willen allemaal prettig werk kunnen doen, een baan kunnen hebben waarin we ons ontplooien. Economische zelfstandigheid draagt bij aan emancipatie. We willen werk ook kunnen combineren met tijd voor de zorg voor onze kinderen, met de mogelijkheid om te blijven leren en met voldoende vrije tijd om andere leuke dingen te doen. Onze levensloop is minder voorspelbaar geworden. De regel is niet meer dat mannen na hun schooltijd beginnen aan een baan voor het leven, terwijl vrouwen de zorgtaken op zich nemen.

We leiden een druk leven. Dat is niet gemakkelijk bij gebrek aan kinderopvang en goede regelingen die combinaties van werken, zorgen en leren mogelijk maken. Werken en zorgen zijn nog ongelijk verdeeld tussen mannen en vrouwen. We lopen vast in de bureaucratie als we zelf een bedrijfje willen starten of vanuit een uitkering nieuw werk willen zoeken. Ook andere voorwaarden voor een uitdagend, maar ontspannen leven zijn gebrekkig. We raken gefrustreerd wanneer we te laat op onze afspraken komen als het openbaar vervoer het laat afweten of we lang in de file staan. Als we een nieuwe huurwoning in een andere stad zoeken, staan we jarenlang op de wachtlijst. Als starter op de woningmarkt kunnen we een eigen huis niet betalen. We willen de beste zorg voor onze steeds ouder wordende ouders, maar zien dat de zorgverleners gedwongen zijn de stopwatch te hanteren.

Hoe we werken en leven heeft niet alleen met ontwikkelingen dichtbij te maken, met onze eigen opvattingen over hoe we ons leven willen inrichten. Globalisering en snelle technologische ontwikkelingen hebben grote invloed. De enorme groei van de internationale handel brengt meer welvaart in ons eigen land, maar ook in veel arme landen. Landen als China, India en Brazilië ontwikkelen zich in een razend tempo. In Europa leveren de open grenzen voor goederen, diensten en werknemers veel werk en inkomen op. Die toegenomen welvaart wordt niet vanzelf eerlijk verdeeld, niet in de wereld, maar ook niet in Nederland. De vergaande deregulering van de financiële markten zorgde voor verschillende crises die economische instabiliteit en sociale ellende in arme landen tot gevolg hebben. Het is nog steeds niet gelukt om de regels voor de internationale handel eerlijk te maken voor ontwikkelingslanden. Uitbuiting, kinderarbeid, armoede moeten in de betreffende landen zelf worden aangepakt,

maar wij kunnen zelf als bewuste consumenten bijdragen aan het verbeteren van de sociale omstandigheden van mensen in arme landen.

4. GroenLinks staat voor internationale sociale rechtvaardigheid. Iedere wereldburger heeft recht op werk en een volwaardig inkomen, huisvesting, onderwijs en gezondheidszorg om in vrijheid het eigen leven te kunnen vormgeven. De regels voor de internationale handel moeten eerlijk zijn.

In ons eigen land lopen mensen met een lagere opleiding eerder de kans hun baan kwijt te raken omdat bedrijven door internationale concurrentie gedwongen zijn flexibeler te werken. Werken is topsport, een stimulerende, goed beloonde levensvervulling voor wie mee kan komen, maar een hobbelig speelveld voor wie minder is opgeleid of minder dan 100% gezond is. Allochtonen zijn vaker dan anderen aangewezen op een uitkering. Aan de onderkant van de arbeidsmarkt concurreren zij met laagopgeleide autochtonen. Beide groepen maken zich zorgen over hun rechten bij hervormingen van de verzorgingsstaat. Allochtonen, jongeren met weinig opleiding, werkloze ouderen of vrouwen die de arbeidsmarkt op willen, hebben echter weinig aan de huidige sociale zekerheid en willen meer dan uitzichtloze flexcontracten of een karige uitkering. Wij geloven niet in behoud of restauratie van wat vroeger goed leek te voldoen. Daarvoor is het leven van veel mensen teveel veranderd. Bovendien hebben we alle mensen die nu te gemakkelijk met een uitkering worden afgescheept, hard nodig op de arbeidsmarkt om met de vergrijzing van de Nederlandse bevolking onze gezondheidszorg en sociale voorzieningen in de toekomst te kunnen betalen.

We willen nieuwe zekerheden voor mensen. Dat begint bij goed onderwijs dat kinderen opleidt tot vrije en verantwoordelijke burgers die betrokken zijn bij hun omgeving en de wereld en die sterk staan in het leven. Ons onderwijs moet jongeren, zeker uit een omgeving waar armoede en achterstelling heersen, kansen geven op vooruitgang. Juist deze jongeren raken nu verloren in een onderwijssysteem dat hen niet uitdaagt en niet helpt om het beste uit zichzelf te halen, maar hen vroegtijdig voorsorteert op achterblijven.

5. GroenLinks staat voor een onderwijsstelsel dat verheffing als ideaal stelt. Wij

willen onderwijs dat alle jongeren ongeacht hun herkomst of sociale klasse de kans geeft om van een dubbeltje een kwartje te worden.

Mensen verdienen ook de zekerheid van een fatsoenlijk inkomen. Wij staan voor verhoging van de inkomens van mensen met een minimumuitkering en met laagbetaald werk of van mensen die moeizaam rondkomen met een eigen bedrijfje. In de publiek sector moeten de werknemers – de leraren, de verpleegkundigen, de politieagenten, het personeel in de kinderopvang – goed beloond worden. Zij doen zwaar werk waar we allemaal baat bij hebben. Door dat werk beter te belonen en aantrekkelijk te maken, investeren we in ontspannen sociale verhoudingen. Naast het verzekeren van inkomen is het belangrijkste doel van sociale politiek het bijdragen aan participatie en emancipatie. Wij staan voor een sociaal stelsel dat mensen in staat stelt hun talenten te ontwikkelen, in plaats van hen in een bureaucratisch hokje stopt. Dat vrouwen en mannen de ruimte biedt te kiezen voor combinaties van scholing, zorg, betaald en onbetaald werk. Dat zorgt voor ontspannen sociale verhoudingen. Wij willen een sociale economie waarin iedereen kan genieten van individuele vrijheid en zelfontplooiing.

6. GroenLinks staat voor ontspannen sociale verhoudingen waarin de inkomens niet te ver uit elkaar lopen en iedereen de kans heeft om werken, zorgen, leren en vrije tijd te combineren. Ons stelsel van sociale zekerheid moet, naast het verzekeren van inkomen, de mensen met de minste kansen uitzicht bieden op een plek op de arbeidsmarkt of een andere vorm van participatie.

Wij zijn open

We zijn de afgelopen decennia minder afhankelijk van elkaar geworden en bepalen tegenwoordig zelf hoe wij ons willen verbinden aan organisaties en gemeenschappen. Individualisering als proces van emancipatie is een mooie ontwikkeling. Iedereen moet de vrijheid hebben zich te ontplooien en zijn eigen keuzes te maken. Mensen hebben verschillende leefstijlen en levensovertuigingen. Je mag zelf kiezen voor een maatpak, een hoofddoek of een piercing met roze driehoek in je navel, zolang dat een keuze is zonder dwang en drang van je omgeving.

Het emancipatieproces is nog niet voltooid. In theorie heeft iedereen gelijke rechten, maar in de praktijk is er nog sprake van achterstelling en discriminatie van vrouwen, homo's en allochtonen. Veel mensen ondervinden nog de knellende banden van religieuze of hechte culturele gemeenschappen die hen belemmeren om op hun eigen wijze in de samenleving te participeren. In een rijk land als Nederland groeien bovendien nog honderdduizenden kinderen op in armoede en met een sociale achterstand, waardoor zij minder kansen op ontplooiing hebben dan hun bevoorrechte leeftijdsgenootjes. Daarom zijn de bestrijding van armoede en het bevorderen van sociaal-economische participatie belangrijke voorwaarden voor integratie en emancipatie. Vrijheid mag geen schaars goed zijn voor geprivilegieerde mensen. Wij staan voor een pluriforme samenleving van vrije burgers, met gelijke rechten voor iedereen, ongeacht afkomst of herkomst, seksuele geaardheid of levensovertuiging.

7. GroenLinks staat voor een pluriforme samenleving van vrije burgers, met gelijke rechten voor iedereen, ongeacht geslacht, afkomst of herkomst, seksuele geaardheid of religieuze overtuiging. Het bestrijden van discriminatie en achterstanden en het bevorderen van participatie dragen bij aan de emancipatie van mensen.

Globalisering en migratie leiden tot toenemende culturele diversiteit die door velen als een verrijking van het persoonlijk en maatschappelijk leven wordt gezien. Voor de bevoorrechte wereldburgers ligt de wereld aan hun voeten. Zij nemen vaker het vliegtuig naar Londen, Madrid of New York dan de bus naar het Utrechtse Kanaleneiland of de Amsterdamse Indische buurt. In hun drukke leven laten zij hun huis opknappen door arbeidsmigranten uit Oost-Europa. In hun woonomgeving spreekt iedereen Nederlands. Voor veel mensen in de oude wijken van onze grote steden komt de wereld op hen af. Dat is niet gemakkelijk. De verandering en de verkleuring van de samenleving brengt onzekerheid met zich mee. Zeker als sociaal-economische achterstanden zich concentreren in deze wijken. Wij willen dat de voordelen en de risico's van globalisering beter worden gedeeld. Door sociale politiek die de inkomens herverdeelt, door beter onderwijs, door de woningmarkt voor iedereen toegankelijk te maken en het aanpakken van huisjesmelkers en louche bedrijfjes die arbeidsmigranten uitbuiten. Een open samenleving moet perspectief bieden aan de mensen die nu vooral de nadelen van migratie en de open

samenleving ondervinden.

8. GroenLinks staat voor een open samenleving die de voordelen en risico's van globalisering eerlijk verdeelt. Met een toegankelijke woningmarkt, een veilige leefomgeving, onderwijs en werk heeft iedereen perspectief op vooruitgang.

Natuurlijk zijn er grote verschillen tussen mensen, maar nog groter zijn de overeenkomsten. We willen immers allemaal goed onderwijs, een fijne baan en voldoende inkomen, goed kunnen wonen, ons leven zelf kunnen vormgeven. Bij gelijke rechten en kansen hoort ook de plicht de vrijheid van anderen te respecteren. Iedereen heeft de vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van godsdienst. Wij schrijven geen gewenste leefstijlen voor aan mensen. In onze diverse samenleving staan we wel voor een ideaal van moderne gemeenschapszin. Dat betekent dat we ons verantwoordelijk voelen voor onze leefomgeving en dat we er ons bewust van zijn dat andere mensen er andere leefstijlen op na kunnen houden dan wijzelf. Gemeenschapszin is immers een leeg begrip in een samenleving waarin iedereen dezelfde waarden, normen en leefstijlen deelt.

We leven niet alleen op de wereld. We zijn niet alleen met de mensen die dichtbij ons staan. We dragen ook verantwoordelijkheid voor hen die van ver komen of voor hen die nog geboren moeten worden. Voor ons gaat individualisering om emancipatie en betrokkenheid, niet om egoïsme en consumentisme. Ons ideaal is een combinatie van openheid en gemeenschapszin. Dat brengt verbreding en verdieping van culturele kennis, vernieuwing van inzichten en betrokkenheid bij maatschappelijke problemen en biedt mogelijkheden voor mensen om in debat met elkaar, zonder vervreemding, polarisatie en vrees om te gaan met onvermijdelijke tegenstellingen tussen mensen.

9. GroenLinks staat voor een combinatie van openheid en gemeenschapszin. Voor ons gaat individualisering om emancipatie en betrokkenheid, niet om egoïsme en consumentisme. Gemeenschapszin betekent de acceptatie van verschil en het besef dat we samenleven met mensen die allemaal verschillende leefstijlen, achtergronden en opvattingen hebben.

Als politieke partij brengen wij het ideaal van openheid zelf in de praktijk. Onze bestuurders en vertegenwoordigers zijn van een divers pluimage. De meeste GroenLinkers hebben uitgesproken opvattingen over de wereld en de politiek. Het debat is daardoor vaak scherp en gepassioneerd, maar zo komen we samen tot politieke standpunten. We zijn een open partij. Buitenstaanders zijn welkom om ons een spiegel voor te houden. Geslotenheid leidt tot starheid. Openheid houdt ons in beweging.

10. GroenLinks is een open politieke beweging die het debat met kiezers en sympathisanten net zo belangrijk vindt als de verenigingsstructuren. In onze verscheidenheid schuilt onze kracht. We zijn open naar de ons direct omringende organisaties en onze kiezers, en transparant in de wijze waarop we besluiten nemen in onze vereniging.

Wij zijn democratisch

We stemmen niet automatisch meer op de partij van onze ouders. We bepalen zelf onze stem en geven tijdelijk ons vertrouwen aan de politici van onze keuze. We willen zelf zeggenschap over hoe we dichtbij onze buurt vormgeven, maar willen ons ook bemoeien met wat er ver weg in de wereld gebeurt. De richting van Europa laten we niet over aan technocaten; daar willen we zelf iets over zeggen, net als over hoe we internationaal de milieuproblemen aanpakken en hoe we kunnen bijdragen aan democratie en veiligheid op de wereld.

Wij verdedigen de principes van de rechtsstaat. Wij verzetten ons tegen voorstellen die de grondrechten van mensen inperken. Ook in een democratische rechtsstaat moet de burger beschermd worden tegen een autoritaire, al bedillende en controlerende overheid. Iedereen heeft fundamentele rechten en vrijheden, zoals de vrijheid van meningsuiting, de vrijheid op het beleven van de eigen religie, recht op privacy, recht op een fatsoenlijk inkomen en recht op schone lucht.

11. GroenLinks staat voor de principes van de democratische rechtsstaat. Iedereen heeft fundamentele rechten en vrijheden. Iedereen moet beschermd worden tegen

een autoritaire overheid.

Wij staan voor een democratie die verder gaat dan het stemhokje. Die burgers aanmoedigt om werkelijk mee te beslissen over wat er in de wijk, op de school en op de werkvloer gebeurt. Wij hebben een ideaal van burgerschap, waarin mensen niet alleen betrokken zijn bij de vormgeving van de eigen samenleving, maar ook geëngageerd zijn om zich met 'de wereld' te bemoeien. Dit ideaal wordt beleefd op alle politieke niveau's - lokaal, nationaal en internationaal. GroenLinkse politiek staat voor radicale democratisering om de participatie van alle burgers te bevorderen. Wij verdedigen niet alleen de democratische grondrechten, maar hebben ook op allerlei andere terreinen een agenda van democratisering, bijvoorbeeld voor meer zeggenschap van werknemers in bedrijven en meer invloed van cliënten en consumenten bij maatschappelijke instellingen. Alleen in een diepdoorleefde democratische samenleving waarderen we de verschillen tussen mensen en kunnen we werken aan de verbinding van duurzaamheid en sociale rechtvaardigheid.

Democratie gaat volgens ons om debat en over het nemen van besluiten over hoe we gezamenlijk onze samenleving willen vormgeven. Daarin krijgen we nooit precies wat we willen, omdat we altijd rekening moeten houden de opvattingen en belangen van anderen. We zoeken naar compromissen om samen een stap verder te zetten. Dat is zo in de verenigingen waarin we actief zijn, in de politieke partij waarbij we ons aansluiten, maar dat geldt ook voor de compromissen die partijen moeten sluiten in de Haagse en Brusselse politiek. Cruciaal is dat het bestuur op alle niveau's transparant is, verantwoording aflegt en openstaat voor kritiek.

12. GroenLinks staat voor radicale democratisering en een ideaal van burgerschap waarin iedereen zich verantwoordelijk voelt voor de inrichting van de samenleving. Bij een democratische houding hoort een waardering voor het compromis, zolang de politiek maar transparant is en met open vizier verantwoording durft af te leggen.

De overheid is van ons allemaal. Het is geen machine die draait wat wij als individuen vragen. Wij willen een overheid die pal staat voor de kwaliteit van de publieke dienstverlening - zorg, onderwijs, openbaar vervoer - en de verantwoordelijkheid niet afschuift op anonieme instellingen, bedrijven of individuen.

We willen een overheid die geen valse verwachtingen wekt, en die burgers en werknemers in de publieke dienstverlening ruimte biedt om eigen initiatieven te nemen. In de openbare ruimte worden verwaarlozing en verloedering aangepakt om mensen een veilige leefomgeving te bieden. In ons ideaal staan mensen en de verantwoordelijke overheid samen garant voor een democratische en duurzame ontwikkeling van particuliere welvaart en publieke dienstverlening.

13. GroenLinks staat voor een overheid die borg staat voor het publieke belang. De overheid schuift de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de publieke dienstverlening niet af op anderen.

Veel politieke partijen hebben moeite met het vasthouden van leden. Het lidmaatschap van maatschappelijke organisaties is in onze ontzuilde samenleving geen automatisme voor lange tijd. Mensen kiezen zelf waar ze zich, al dan niet tijdelijk, bij willen aansluiten. De herkenbaarheid van politici is voor kiezers belangrijker geworden dan het vasthouden aan ideologische programma's. Dat is een teken van emancipatie. Mensen laten zich niet vertellen hoe de samenleving eruit ziet; zij denken daar zelf over na. Niet alleen door massaal en regelmatig geld over te maken voor goede doelen, maar ook door lid te worden van bijvoorbeeld natuur- en milieuorganisaties, consumentenorganisaties of medezeggenschaps- en cliëntenraden. Ook jongeren tonen maatschappelijke initiatief bij scholieren- en studentenacties, bij de organisatie van festivals en evenementen en door heftige politieke debatten op het internet te voeren.

Als politieke partij steunen wij het idealisme van mensen. Wij openen de deuren van onze partij voor nieuwe vormen van betrokkenheid. Door gebruik te maken van nieuwe mogelijkheden die de communicatietechnologie biedt, door de dialoog te zoeken met jongeren, kunstenaars, wetenschappers en maatschappelijke organisaties, maar ook met mensen die zich niet vertegenwoordigd voelen. Die dialoog voeden wij door als ideeënpartij niet bang te zijn gedurfde voorstellen op de agenda te zetten. Als politici voeren wij het debat met open vizier. Ver weg en abstract in de parlementen, maar ook dichtbij met mensen op straat, op festivals, op onze websites, weblogs en andere digitale netwerken.

14. GroenLinks maakt als partij gebruik van de mogelijkheden van de moderne communicatiemiddelen om in dialoog met mensen en maatschappelijke organisaties urgente thema's op de politieke agenda te zetten. GroenLinks is zo een ideeënpartij op zoek naar macht. Onze vertegenwoordigers genieten vertrouwen van de partij op basis van het mandaat dat leden en kiezers hen geven.

In veel landen is het leven onvergelijkbaar met dat van ons. Zonder vrede, voldoende eten, een dak boven je hoofd is het slecht toeven. Perspectief voor hen ontstaat pas bij politieke stabiliteit en economische ontwikkeling. Ieder mens heeft recht op vrijheid, heeft politieke, ecologische, sociale en culturele rechten en heeft recht op vrijwaring van armoede en bescherming tegen uitbuiting, onderdrukking en oorlog. De veiligheid van mensen staat boven de soevereiniteit van staten. Het is een illusie te menen dat mensenrechten, democratie en vrede met militaire middelen kunnen worden nagestreefd. Gewapend ingrijpen kan alleen een laatste redmiddel zijn, mits het tevens een begin is van verzoening en wederopbouw. Ons ideaal van een vreedzame wereld en respect voor mensenrechten vraagt om versterking van de internationale rechtsorde. Een grotere representativiteit van het belangrijkste orgaan van de Verenigde Naties - de Veiligheidsraad - is daarvoor noodzakelijk.

Wij kiezen voluit voor een inbedding van Nederland in de Europese Unie. Niet omdat de Unie de natiestaat op termijn zal moeten of kunnen vervangen. Wel omdat de uitdagingen van deze tijd zo grootschalig zijn dat die alleen in internationale verbanden kunnen worden aangepakt. Ons ideaal is een groen, sociaal en democratisch Europa. Een Europa dat oog heeft voor nationale verschillen, maar zelfbewust een voortrekkersrol in de wereld speelt. De Europese Unie moet zich engageren in een structurele, wereldwijde dialoog over de grote internationale vraagstukken van deze tijd: een eerlijke verdeling van de baten van de globalisering en de strijd tegen armoede, de opwarming van de aarde en de aantasting van de biodiversiteit, de schaarste aan grondstoffen en energie, de verspreiding van kernwapentechnologie en de aanpak van het wereldwijde terrorisme. Deze mondiale uitdagingen gaan ons allemaal aan. Dat biedt grote kansen voor samenwerking.

15. GroenLinks staat voor het ideaal van een vreedzame wereld en respect voor mensenrechten. Dat vraagt om versterking van de internationale rechtsorde. Een

groen, sociaal en democratisch Europa speelt een voortrekkersrol in de wereld.

De toekomst begint nu: onze prioriteiten

De toekomst begint met het vaststellen van heldere politieke prioriteiten. Wat kun je van ons verwachten als GroenLinks de kans krijgt de idealen om te zetten in beleid? Wat zijn de prioriteiten voor GroenLinks? Voor welke scherpe keuzes staan wij?

Wij willen een groene wereld

2018... Steeds meer benzinstations worden gesloten. Er zijn voldoende stopcontacten voor elektrische auto's. Treinen rijden met metro-frequentie tussen steden; de tram is teruggekeerd in het stadsbeeld. Biologische producten zijn voor iedereen betaalbaar. De bio-industrie is uitgebannen. In arme landen is de honger verdwenen, omdat het gelukt is hun landbouw productiever te maken en hun economieën duurzaam ontwikkeld zijn.

1. GroenLinks zet zich in Europa in het landbouwbeleid en de handelspolitiek de komende jaren drastisch te hervormen. Ontwikkelingslanden krijgen steun om de productiviteit van hun landbouw op duurzame wijze te verhogen en meer te verdienen aan de export. Ze mogen hun eigen markten beschermen. De traditionele ontwikkelingshulp is vervangen door samenwerkingsovereenkomsten op basis van wederkerigheid en gelijkwaardigheid. Rijke landen sparen ruimte en energie en gaan zorgvuldig om met dieren door hun landbouw te vergroenen en minder vlees te eten. Europese boeren produceren niet alleen voedsel, maar dragen tegen een passende beloning bij aan natuurbescherming, landschapsbeheer en dierenwelzijn.

2. In Nederland zet GroenLinks hard in op innovatie en milieuvriendelijke technologie. Investerings in modern openbaar vervoer en het stimuleren van milieuvriendelijke auto's maken de ouderwetse diesel- en benzineauto's onaantrekkelijk. Wind- en zonne-energie worden ook in ons land groei-industrieën. Met grootschalige programma's worden alle oude huizen eindelijk geïsoleerd. Nieuwe huizen worden allemaal klimaatneutraal gebouwd.

3. Op lokaal niveau zorgt GroenLinks voor groen in de stad. Parken en speelplaatsen

voor kinderen krijgen de hoogste prioriteit in de ontwikkeling van onze steden.

Wij willen een sociaal land

2018... De ene na de andere leerplichtambtenaar gaat op zoek naar een andere baan. De schooluitval is tot vrijwel nul gedaald. Medewerkers van de Centra voor Werk en Inkomen geven vooral elkaar advies bij het zoeken naar nieuw werk. De arbeidsmarkt biedt iedereen plaats; werknemers kunnen ontspannen participeren. De gekte op de huizenmarkt is voorbij. Koopwoningen zijn betaalbaar, de wachttijden voor huurwoningen gehalveerd.

4. Gelijke kansen voor kinderen is het centrale uitgangspunt voor GroenLinks. Voorschoolse educatie en de gratis beschikbaarheid van kwalitatief hoogwaardige kinderopvang, geeft kinderen een goede start. Het onderwijs wordt zo ingericht dat kinderen en jongeren zich kunnen blijven ontwikkelen. Dat kan betekenen dat theoretisch en praktisch onderwijs in samenhang worden georganiseerd, met hulp van werkgevers die voor iedereen stageplaatsen bieden. Maar het betekent ook dat jongeren altijd kunnen doorstromen naar hogere vormen van onderwijs. Aan alle vroegtijdige selectiemechanismen die jongeren voorsorteren op achterblijven, wordt een einde gemaakt.

5. De verzorgingsstaat wordt langs twee invalshoeken gemoderniseerd. De eerste prioriteit is mensen aan de slag helpen die nu langs de kant blijven staan. We verlagen de loonkosten door lastenverlichting en loonkostensubsidies aan de onderkant van de arbeidsmarkt en zeer gerichte arbeidsbemiddeling. De tweede prioriteit is dat participeren op de arbeidsmarkt op ontspannen wijze moet kunnen. We maken een einde aan de achterstand die Nederland heeft in de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen, zowel in participatie als in lonen. Dat doen we door regelingen voor verlof, leren en zorgen voor iedereen toegankelijk te maken.

6. De woningmarkt in ons land wordt opengebroken. Het volgende kabinet laat alle taboes varen (hypotheekrenteaftrek, rol corporaties, stringent huurbeleid) en komt met een samenhangende visie op de wijze waarop mensen tegen redelijke prijzen en zonder lange wachttijden zelf kunnen besluiten of ze een huis willen kopen of huren.

Wij willen een open samenleving

2018... Jan Zhou en Aisha Jansen hebben evenveel kans om aangenomen te worden als ze solliciteren op een baan. Ze worden allebei uitgenodigd voor een gesprek en krijgen allebei de kans om zich te bewijzen. De kinderen van Jan en Aisha gaan naar dezelfde school en maken net zoveel kans op het halen van hun diploma. Niet alle Ahmeds en Sannes doen aan Ramadan of Kerst en de meeste Fatima's en Peters hebben geen idee waarom je met Pinksteren een extra dag vrij hebt. Maar ze gaan wel samen naar de voor- en naschoolse opvang en leren elkaar de liedjes van hun opa's en oma's.

7. GroenLinks staat op alle politieke niveaus voor het sterker maken van mensen. Ons visie op onderwijs en onze sociale politiek zijn daarop gericht. Discriminatie, segregatie en achterstanden worden hard bestreden. Sterke mensen weten binnen de grenzen van de rechtsstaat om te gaan met conflicten en tegenstellingen. Op nationaal niveau treffen vertegenwoordigers van politieke partijen en maatschappelijke organisaties elkaar regelmatig in heftige, maar respectvolle debatten. De politici van GroenLinks nemen daarbij het voortouw. Op lokaal niveau steunt GroenLinks de initiatieven in buurten en wijken waarin mensen elkaar ontmoeten.

Wij willen democratische participatie

2018... De lokale en landelijke politiek gaat over grote lijnen. Het bestuur is toegankelijk en transparant. Duidelijk, streng en daadkrachtig als het nodig is, maar ook aanspreekbaar en open voor suggesties en kritiek. Burgers zijn meer dan klant van de overheid, ze voelen zich medeverantwoordelijk voor het overheidsbeleid en hebben weer vertrouwen in hun bestuurders. Wijken en buurten hebben eigen budgetten om de ruimte in hun woonomgeving in te richten en bewoners bepalen samen de onderlinge spelregels. Ze pakken samen dienstverleners de verwaarlozing en verloedering aan, met respect voor particuliere ruimte en publieke voorzieningen. Nieuwe vormen van medezeggenschap en inspraak zijn gebruikelijk in bedrijven en

instellingen.

8. Burgerschap en gemeenschapszin ontstaan als mensen de kans krijgen om te participeren. Op lokaal niveau krijgen mensen meer te zeggen over de inrichting van de wijk. Op nationaal niveau krijgen jongeren vanaf zestien jaar en migranten die vijf jaar in Nederland wonen en hier een duurzaam bestaan opbouwen, stemrecht. We zetten ons in voor een democratischere en transparantere Europese Unie.

GroenLinks als politieke partij

2018... Drempels om actief te worden binnen GroenLinks zijn geslecht. Of je nu lid bent, of niet, je bent van harte welkom om mee te denken en mee te doen. Tientallen afdelingen hebben groepjes vrijwilligers of denktanks die activiteiten organiseren of politici adviseren. Of ze lid zijn of niet, is niet van belang. Nieuwe, ook digitale, vormen van lidmaatschap en medezeggenschap in de partij zorgen voor een toegankelijke en open politieke vereniging waar veel mensen bij willen horen en mee willen doen.

GroenLinks is een partij die in allerlei coalities, op allerlei niveaus en met allerlei organisaties als logische partner wordt gezien. Het is de partij waarmee zaken gedaan kunnen worden om de toekomst groener en socialer te maken. Het is een machtspartij vol visie. Binnen de partij zindert het van activiteiten en debat. Structuren en procedures zijn hulpmiddelen geworden om het debat de ruimte te geven. De bijbehorende organisatie is daar volledig op ingericht. Er is onderling respect voor elkaars rol en verantwoordelijkheid en ruimte voor zelfstandig opereren op basis van gezamenlijk uitgesproken verwachtingen en visie op de politiek en de samenleving.